

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora	1'25 id. id.
Estranger	1'50 id. id.
Un número 10 céntims	

Any 3.er

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ CORT-REAL 7-1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletons, etc., que es remetin á la Redacció, se donarà compte en lo Setmanari

Núm. 141

Diumenge 27 de Dezembre de 1896

SECCIÓ GENERAL

Sobre biblioteques públiques

Lo ministeri de Foment ha publicat un R. D. recordant una disposició de l' any 1712, en lo quin després de planyers del incumpliment d' aquella disposició y de les dictades ab posterioritat ab igual objecte, comina ab imposició de multes pera lo successiu als qui deixin de cumplirlo.

Se refereix lo R. D. á la obligació en que estan tots los impresors de remetre mensualment á la Biblioteca Nacional un exemplar de tot, absolutament de tot lo que en sos establiments imprimexin, sia llibre, folleto, mapa, estampa, litografia, fotografia, fulla volant, cartell, anunci, etc. etc. En ell se dictan regles respecte dels impresors establerts fora de Madrid y s' encomanen als individus del Cos de Bibliotecaris, encarragats de les biblioteques públiques, y als Arcades, l' intervenir en dit servey.

En aquest R. D. nos han cridat la atenció dos coses: primera, la dificultat, é inutilitat en molta part, de son cumpliment; y segona, la preferència absoluta de tota altre biblioteca que no sia la Nacional.

Lo fi de la disposició es laudable, doncs no es altre que l' de que no falti á la Biblioteca Nacional res de lo que 's publicui á Espanya, que tinga algun interès.

Pero: ¿es que tot, absolutament tot lo que 's publica a Espanya té interés y mereix ser conservat? ¿Es que l' interés de lo que 's publica se contrau exclusivament á Madrid?

En primer lloc, l' inutilitat de la remisió de molts impresos salta á la vista. ¿Qué hi han de fer en la Biblioteca Nacional los cartells y anuncis de les funcions de teatre ó les fulles volants que molts botiguers publican com á reclam, per exemple, y que de segur reunits los que cada mes s' imprimexen en tot Espanya omplirian més d' un vagó de carga? ¿Quants empleats hi perdrán inutilment lo temps en classificarlos y catalogarlos? Y si no 'ls classifican ni catalogan ¿de qué ni á qui poden servir? Y la quasi totalitat dels diaris y periódichs locals, que son avuy tan numerosos ¿qui 'ls colecciónerá y qué hi feran més que es tarhi emmagatzemats en la Biblioteca Nacional? Y ¿qué dirérem dels bitllets de ferro-carril, entrades y assentos de funcions públiques, etc. etc.?

Segonament. ¿S' ha pensat ab los gastos de remisió? Lo R. D. res ne diu. Sembra, quan menys, que 'ls Arcades haurian de tenir franquicia postal pels paquets que remetin á les biblioteques públiques: de no esser axís á alguns municipis aquest servey los hi representaria una nova càrrega, que no sabém ab quin dret se 'ls hi pot imposar per un simple R. D. Y 'ls gastos de biblioteques públiques, los enviarán pel correu? ¿S'ha tingut en compte lo volúm y'l pes que representan los impresos que surten cada mes de les prempses de les ciutats importants, com Barcelona, Sevilla, etc.?

Les consideracions apuntades, y altres que podrian ferse, demostran que l' R. D. del ministeri de Foment no es práctich y, ó molt nos equivoquem, ó produuirà los mateixos resultats negatius que les disposicions del any 1712 y següents.

Per altre part, fixantnos en lo més essencial, lo R. D. es una mostra més del zel exagerat que en la nostre nació s' emplea exclusivament en benefici del Centre.

De cumplirse el R. D., la Biblioteca Nacional adquiriria de franch tot lo que s' imprimeix á Espanya. Y com, ademés, la Biblioteca Nacional es la única que té en pressuposít una consignació seria per aument del material científich, ab la quina pot adquirir lo que li falta de lo fins ara publicat en la nostre nació y lo de vallua publicat ó que 's publicui al extranger, resulta que la Biblioteca Nacional es l' únic establiment de son genre á Espanya que mereix l' atenció del pòblic.

Y axó se comprendrà tant més si 's té en compte que

les altres biblioteques públiques, que no poden adquirir de franch los llibres que 's publican á Espanya, ó no tenen consignació pera material científich, ó la tienen tant insignificant que poch ó res poden comprar de lo que 's publica dintre y fora de la nació.

Per manera que pera la Biblioteca Nacional, tot; pera les altres, poch ó res.

Y no 's crengui qu' exagerém. Concretantnos á la nostre Biblioteca Provincial, agregada al Cos d' Arxivers, Bibliotecaris y Antiquaris, ó sia, dependent de l' Estat, resulta que ara té un Bibliotecari del Cos ab sou (en algun temps n' ha tingut dos), un mosso ó portero, crech també ab sou, y per material de tota classe (científich, encuadernacions, paper, tinta y plumes, foch al hivern, etc.) una quantitat que no arriba á cinc centes pessetes. ¿Quin augment se vol que tinga una biblioteca ab aquestes condicions? Cap.

Se dirá que l' Estat cuya de l' augment de les biblioteques públiques ab les remeses de llibres que 'ls hi fà. Pero: ¿quins llibres son aquests? Los dels dipòsits del ministeri de Foment ó los que l' Estat adquiereix per una recomanació ó altre. Alguns, pochs, valen la pena; la generalitat son llibres adotzenats. ¿Y es axis com se vol axecar lo nivell científich de la nació? ¿Y de llibres publicats á l' extranger no n' han de tenir, ni 's han de possehir cap les biblioteques provincials? ¿Han de quedar aquests reduïdes á la condició de col·leccions de llibres, procedents dels antichs convents ó subvencionats per l' Estat? ¿Tindrán per objecte principal donar vida á un Cos facultatiu més,

En nostre concepte, les biblioteques correspon que sien un element d' avens científich y, pera respondre á aquest objecte, convé cambialshí radicalment la organització, descentralisarles, fer alguna cosa pera son augment y per que en ell s' interessin les corporacions populars y l' pùblic en general.

Mentre duri la manía de que l' Estat s'ha de encarregar de tot y mentres aquest en tots los rams se preocipi més de les ventajes del personal que dels resultats y finalitat de cada institució ó de cada establiment, les coses anirán desviades de son camí y 'ls resultats serán tant migrats com los que avuy se tocan.

Lo R. D. que 'ns ha ocupat, respon á les idees dominants en los qui governen: travallar pel Centre y fer contribuir á tothom á son major lluhiment y fins á la seva major ilustració. Lo restant dels espanyols, si voleu medis d' apendre que s' espavilin y que 's gratin la butxaca.

La Patria, la Nació, es lo Centre. Los demés, son rurals y la seva missió no es altre que contribuir al major esplendor d' aquell y celebrar sos progressos.

Y.

ANIVERSARI⁽¹⁾

Vint anys avuy s' escauen de la fundació de la primera associació excursionista de Catalunya de la que aquest Centre n' es hereu. Vint anys cumpleixen que aquesta corporació 's constituhí per ajudar ab totas sus forças y tot son saber á la nova reconstitució de la nacionalitat catalana.

Los que allavors foren entusiastas sense altra experiéncia que la fé y convenciment en una idea tan noble, son avuy los mestres de nosaltres, de la joventut que, portats d' igual sentiment, venim á prosseguir la tasca patriòtica per ells comensada, á continuar lo camí que ells obriren y durant vint anys han seguit ab lo mateix ardiment y sempre ab confiansa.

Llur obra la havém vista en conjunt al primer cop de vista los que per sort al entrar en us de rahó 'ns havém adonat de que Catalunya no es sols un territori dividit en quatre províncies per obra y gracia d'una disposició gubernamental, sino una nació verdadera

que viu baix la tutela d' un Estat que es manegat per un poble que té per únic ideal la uniformació ridícula y mesquina, bona tan sols pera desnaturalisarnos. Rompre ab aquest ambient que 'ns acapara es, per de moment, la obra capdal del nostre desvetllament nacional.

L' excursionisme que, com molt be digué 'l nostre estimat President, es la branca científica del gran arbà del nacionalisme català, cumplint sa missió d' ilustrar al poble dantli á coneixre lo que es y val sa pàtria, ha fet y está fent una obra de cultura catalana, y llur hermosa fasca es la manifestació que més llegitima la rahó de que la nostra nacionalitat visqué ab vida verdaderament catalana, ja que la te y ben propia.

La obra dels nostres consocios ha eixit d' eixa casa per engroixir la que dins de sa esfera y sas aptituds y a mida de sas forças han fet individual ó colectivamente los catalanistes, y al ser á fora y ajuntarse ab los altres, ó bé per sí sola, ha trobat ressò en tots los indrets de Catalunya y arreu s' ha demostrat per sí mateixa.

A cada nova manifestació havem anat veient lo dret que 'ns ajuda, y aixó 'ns ha refermat més y més en las nostras conviccions.

Havém vist creixe l' esperit catalanista fent literatura, art y ciència ben propia, y havém sempre observat la inutilitat que 'ns representa la entitat Estat que 'ns administra. Ab ell hem entaulat lluya noble y honrosíssima, disputantli l' cumpliment dels seus amor á Catalunya, y en ella nostre individualisme sempre n' ha sortit triomfant.

Havém corregut Catalunya y li hem fet avinent de que 'ls nostres monuments s' enrunan esperant una mà piadosa que 'ls restauri, de que altres eran profanats com la Seu vella de Lleida, de que 'ns mancaven centres d' ensenyansa, en fi, de que nostra cultura anava per terra y que insensiblement fugíam del concert de la civilisació.

Nostre alerta ha sigut sempre inútil, las nostras peticions sempre desatendudes. L' esperit català, despertat en part en bona hora, ha tingut allavors d' exercir las funcions que al Estat li pertocavan, y així teníem que si en aquets vint anys hem vist aixecar-se novament lo Monestir de Ripoll, restaurar-se 'l de Sant Joan de les Abadesas y crearse á Vich un verdader Museu Arqueològich, ha sigut gràcies á la iniciativa y al esfors del gran bisbe Morgades.

Y si veyém á Vilanova la Biblioteca Muscu Balaguer, á Sitges lo Cau Ferrat, l' artístich Museu d' en Russinyol, á Barcelona'l Museu Armeriu Estruch, la Biblioteca Arús é infinitat de Museus y coleccions formats per particulars; á Cabrera de Mataró 'l Museu d' en Rubio de la Serna, á Manresa 'l Museu arqueològich y la Biblioteca, á Camprodón restaurantse 'l Monestir, y fundarse Asils com lo del Desert de Sarriá y 'l Asil Durán, escolas com la de la Viuda Tolrà á Castellar del Vallés y Observatoris com lo d' en Patxot de Sant Felip, lo de la Academia de Ciencias á Barcelona y 'l del senyor Baltà á Vilafranca, tot son obras degudas al individualisme català, obras sense cap intervenció del Estat, que son las obras que més honra donan á la nostra pàtria.

Y així també hem vist á las Diputacions, Ajuntaments y altres entitats catalanes crear Museus y centres d' instrucció, y alguns Ajuntaments, com lo de Manresa, pagar dels fondos comunals lo sosteniment d' un Institut de 2. ensenyansa; hem vist als pobles recullir lo numerari per restablir un jutjat que 'l govern li ha suprimit y, en fi, hem vist en plena guerra juntarse 'ls particulars moguts d' un sentiment humanitari y fundar sanatoris pera que 'ls pobres malalts ó ferits que d' ella retornan trobin l' acolliment y 'ls cuidados qu' l' Estat no 'ls hi dona y que tant se mereixen.

Y però l' Estat, l' havém vist may exercint una influencia directa y verdadera en la civilisació catalana?

(1) Tràval llevat per son autor en la sessió que per celebrar lo vintè aniversari de la primera societat d' excursions, celebrá l' Centre Excursionista de Catalunya 'l dia 18 de Novembre ultim.

Podrà havérsens presentat cobrant los nostres diners de mil maneras y en variadas formes, les més de las vegades indegudament, xuulant les nostres energías, ó tirantnos á terra una obra bona y profitosa pera l' nostre engrandiment, pero portantnos lo progrés, ó quan menys ajudantnos á conquistar-lo, may.

No es cert que girant la vista enrera si passeu un lleuger balans en aquests darrers vint anys, trobareu que la cbra del excursionisme al sortir fora de casa ha trobat bona acullida, y que alguna part de gloria li correspon d' aquest vigorós renaixement de la nostra nacionalitat? Crech que ningú pot negàrnosela.

Dintre del nostre ideal havém fet y seguim fent quan podém pera que Catalunya per si sola, ja que de ningú més pot refiarse, reunexi tots los elements que menester li sian pera que pugui anar de parella ab los pobles més civilisats. Creyém que aquesta es la manera més propia dintre de la nostra missió pera que l' nostre nacionalisme triomfi en totes sas esferes.

Nosaltres los joves aixís ho sentim y aixís creyem haverho après dels nostres antecessors fundadors d' eix Centre. Avuy que compleix lo vinté aniversari, molts d' aquells no's troben ja entre nosaltres. La mort se's ha endut. Altres lo pes dels anys fa que sas excursions no siguin tan freqüents y que vagin per la plana recordant llurs llargues caminades d' altra època, sembrant sempre la sana llevor del catalanisme. Pero nosaltres, lo jovent, ab tot lo dalit, la forsa y la fé de nostres pochs anys deixém enrera las planas y las valls fondas pera pujar contents y riallers al cim del Pirineu á gosar en la contemplació de la nostra estimada Catalunya que desde allí ovirem tota, y després á mirar cap á Europa á buscar nous elements que vingan á enfortir la nostra vida nacional pera que siguent aquesta ben completa poguem contrarrestar per sempre més la perniciosa influència de la rassa avuy dominant á Espanya.

JOSEPH GALVANY.

Història contemporània de la Illa de Cuba

Resum cronològich dels fets més importants ocorreguts á n' aquesta illa, desde 1801 fins al present any 1896, per

(De l' Avisador Comercial de la Habana.)
(Continuació)

QUINTA ÈPOCA.—1879-1892

Período constitucional, noves intentones y propaganda autonomista.

1884.—18 de Janer: Ministeri Cánovas, ab Tejada Valdesera ministre d' Ultramar.—18 de Febrer: Pronunciament del Brigadier Villacampa; es detingut, condempnat á mort é indultat.—4 de Mars: Suicidi de don Joaquim Limendeux, director de la Caja d' estalvis de la Habana.—6 de Mars: Lo periódich *El Triunfo* ab motiu de la «Romería dels Catalans» en la quina confraternisaren ab don Rafel Montoro, publica un article titolat *La paz Moral*.—5 d' Abril: Desembarca lo bandoler separatista Agüero, prop de Cárdenas.—29 d' Abril: Explosió de dos polvorins á la Habana; hi ha gué moltes víctimes.—30 d' Abril: A la Península s' axecan partides republicanes prop d' Olot (Catalunya).—14 de Maig: Son ajusticiats á Jerez los reus de «La Mano Negra».—2 de Novembre: En Maceo, deportat á Ceuta, s' escapa per Alger.—14 de Novembre: Mor l' orador cubá D. Joseph Anton Cortina.—3 de Desembre: A Madrid se celebra l' Assamblea de la Esquerra dinàstica.

1885.—Janer: Grans terratremols á Andalusia. Gouverna la Illa lo general don Ramon Fajardo.—3 de Mars: Mort del bandoler Agüero, prop de Calimete.—7 de Mars: Son fusellats á Santiago de Cuba lo cabecilla Bonachea y sos companys d' expedició, qu' acabaven de desembarcar á la Illa.—29 de Juny: Morí á la Habana don Ramón Herrera y Sau Clorian, primer Comte de la Mortera.—3 de Juriol: Vaga de tabaques á la Habana.—Agost: Questió de les Illes Corolines, á Espanya.—26 de Setembre: Es fusellat á Santiago de Cuba lo cabecilla Limbano Sanchez, que acabava de desembarcar á la Illa.—25 de Novembre: Mor lo Rey Alfons XII. Cambi de ministeri. Cau En Cánovas y puja En Sagasta, ab Gomazo en lo ministeri d' Ultramar. Gouverna la nació en qualitat de Reyna Regent donya Maria Cristina d' Hapsburg.

1886.—16 de Janer: S' aboleix l' esclavitut á Cuba y s' estableix lo patronat.—30 de Mars: Pren lo mando de la Illa don Emili Calleja, per primera vegada.—15 d' Abril: Per consequencia d' un incendi ocorregut á Cayo Hueso, son socorreguts molts obrers en aquella Illa.—11 de Maig: Lo Comte de Casa Moré renuncia l' càrrec de President del partit de la Unió Constitucional, en vista de la disidència del senyor Galarza.—12

de Juny: Se celebra la Junta Magna del partit de la Unió Constitucional y En Moré es reelegit.—4 de Juriol: Lo periódich *El Autonomista*, de Santa Clara, demana l' boycott contra l' peninsula. —7 d' Octubre: Abolició del Patronat á Cuba, cessant totalment l' esclavitut.—7 d' Octubre: Don Victor Balaguer s' encarrega de la Cartera d' Ultramar.—Desembre: Se celebren á Puerto Príncipe variis meetings, quins discursos són tant forts que la premsa autonomista no s' atraveix á publicarlos. S' organisan sometents pera perseguir al bandolerisme.

1887.—Janer: Se pronuncian discursos subversius en variis meetings autonomistes celebrats en lo Camagüey: don Fermí Valdés Dominguez promou una agitació y propaganda pera axecar un mausoléu als estudiants fusellats en 1871.—5 d' Abril: Dimiteix lo general Calleja y fa entrega del mando á don Sabas Marín.—18 d' Abril: Assamblea del partit de la Unió Constitucional.—3 de Juriol: Lo general Marín publica la llei de sequestres pera extirpar lo bandolerisme.—18 de Juriol: Lo periódich autonomista, *El País*, s'oposa á que á Cuba se rebaxin los sous dels empleats.—6 d' Agost: Al general Salamanca, després d' haver sigut nombrat Governador General de Cuba, li retiran lo nombrament per haver comès una indiscreció ab un reporter de *El Resumen*. Se promou á Puerto Rico la questió dels secos y dels mojados.—19 d' Agost: Lo general Marín inicia sitiar y registrar l' Aduana de la Habana.—31 d' Agost: Son fusellats á Matanzas dos sequestradors.—5 de Setembre: Lo periódich autonomista *La Semana*, diu sanguinari al *Diario de la Marina* y trau la conseqüència de que l' peninsula de Cuba son criminals de naxensa.—11 de Setembre: Lo periódich de la Habana *El Almogavar*, defensa als peninsulars dels atacs dels periódichs autonomistas.—Novembre: Se notan símptomes d' agitació insurreccional á Orient de la Illa. Se prohibeix l' us dels matxetes.—Desembre: Lo diputat cubí Anton Zambrana es tret de les Corts per no esser ciutadá espanyol.

(Continuará)

Notícies

Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió del 21 de Desembre.—Reunits 11, seguit llegida y aprobada la acta de la anterior, prenguentse acte seguit los acorts següents:

Aprobar comptes per valor de 979'20 pessetes.

Concedir permis pera practicar obras á don Ernest Vivas, donya Antonia Viveres y don Narcis Perez.

Concedir permis, també pera edificar, á don Joan Costa y Companya no rellevantlo de la multa que te imposada, ni de l' abono de drets.

Deixar sobre la taula fins á la pròxima sessió una instància de don Joseph Vila y Calloll pera practicar obras.

Passar á la Comissió corresponsent una instància del senyor Llorena, empleat de Secretaria, demandant augment de sou.

Aumentar lo sou al escriptur senyor Torres.

Redactar novas bases y obrir nou concurs pera l' adquisició de carreus.

Lo GERONÉS desitja á sos llegidors un bon principi y fi d' any.

—Ha mort á Barcelona lo general de brigada, D. Rupert Fuentes, gefe militar dels Sometents de Catalunya.

—L' enginyer D. Lluys de Ferrer ha pres possesió del càrrec d' Inspector de Monts públichs de la nostra regió.

—Nostre amich y paysá D. Ramón Bordas y estragués ha estat á Barcelona pera dirigir los ensaigs de son drama catalá *Lo Comte d' Ampurias*, próxim á estrenar-se en lo Teatre Romea d' aquella ciutat.

—Lo dia 31 del present caducan los següents efectes timbrats.

Paper timbrat comú de totes les classes, exceptuat lo d' ofici pels Tribunals.

Paper timbrat judicial de les classes 7.ª á la 13, totes inclusius.

Pagarés de bens nacionals.

Librauses á la orde.

Pagarés endossables.

Carteres ordes de crèdit.

Delegacions, abonarés y demés documents de giro, entrega ó abono de quantitats.

Paper de pagos al Estat, matrícules, titols, etc.

Contractes de inquilinat.

Timbres móvils y timbres especials móvils de totes classes.

Durant lo mes de Janer dits efectes podrán canviar-se per altres del any 1897, en los estanys y expendeduries que oportunament senyalaran les Delegacions d' Hisenda.

—Avuy, á les quatre de la tarda, donarà una conferència en lo Teatre principal, en favor de la Unió republicana, D. Nicolau Salmerón y Alonso, ex-president de la República Espanyola.

—Està malalt de gravetat lo coneigut apotecari D. Joaquim Ametller. També ho está de cuidado D. Joan Alsina y Vila, pare de nostres consocios D. Gisleno y D. Alfons. Fem vots per l' restabliment d' un y altre.

—La situació militar á Cuba y á Filipines continua igual que

la setmana passada: S' han reforçat les tropes qu' operan á Santiago de Cuba, ahont hi ha hagut una acció renyida entre una columna de més de dos mil homes y les partides de Calixte Garcia: lo general Weyler torna á estar d' operacions á Pinar del Rio ab forces numerosíssimes y s' ha tret molta gent de la trotxa de Mariel, á la que no's dona importància densa que l' atravessa En Maceo. Les complicacions que amenassaven un próxim conflicte ab los Estats Units han amaynat un xich y fins telegrames del estranger parlan de tractes secrets iniciats entre nostre govern y l' d' aquella República. Lo que s' assegura es que En Cánovas aprofitarà la primera oportunitat pera implantar les reformes á Puerto Rico y luego després á la part que s' pugui de la Illa de Cuba. Lo paper dels partidaris d' acabar la guerra ab la guerra està de baxa.

—Segons nostre apreciat company *Lo Regionalista*, les associacions catalanistes avuy organitzades, son les següents:

Barcelona.—Unió Catalanista; Centre Excursionista de Catalunya; Jochs Florals; Lliga de Catalunya; Centre Escolar Catalanista; Centre Català; Orfeó Català; Tertulia Catalanista; Secció Catalanista de la Joventut Católica; Catalunya Nova; Centre Excursionista Econòmic; Associació Excursionista d' aficionats á la fotografia; Institució Catalana de Música; Associació Popular Regionalista.

Reus.—Associació Catalanista; Consell Regionalista; Associació Agrícola.

Vilafranca del Panadés.—Centre Catalanista; Centre Escolar.

Taragona.—Centre Català; Secció Excursionista del Ateneu.

Manlleu.—Centre Català.

Sant Pol de Mar.—Centre Català.

Sant Sadurní de Noya.—Centre Català.

Sans.—Foment Català.

Gerona.—Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca.

Olot.—Centre Catalanista.

Lleyda.—Associació Catalanista.

Manresa.—Lliga Regional.

Castelló d' Empuries.—Centre Català.

Sant Andreu de Palomar.—Associació Regionalista.

Sant Martí de Provensals.—Foment Regional.

Sabadell.—Centre Català.

Tarrasa.—Agrupació Regionalista.

Sitges.—La pipa modernista.

Ripoll.—Jovent Catalanista.

Gracia.—Tertulia Catalanista.

Balaguer.—Secció Catalanista del Centre Recreatiu.

Mollet.—Centre Català.

Capellades.—Centre Català.

Buenos Ayres.—Centre Català.

Nova York.—Centre Català.

Montevideo.—Jochs Florals del Rat Penat.

—En reunió celebrada per los senyors president de la Diputació de Barcelona, arcalde, Rector de la Universitat y l' diputats provincials senyors Benet y Colom y Batllés y Bertrán de Lis, pera tractar de la creació en nostre primer establiment docent dels estudis de doctorat, se nombrá una ponència composta dels senyors Durán y Bas y Batllés, la qual dictaminarà lo procedent á fi de que, quan menys, pugui establir-se l' doctorat en las facultats de Dret y Medicina.

—L' últim número del *Euskalduna*, setmanari fuerista que se publica á Bilbao, conté lo següent sumari:

Gabón (article en vascuense y castellà)—L' exercisi del dret. Protecció als de casa—Lo bressol de Bethlehem, poesia per don Manel D. de Arcaya—L' euskar en les escoles—Una proposició—Xinsbadas, per D. P. de Múgica-Lirimiri.

A dit número acompaña un Villancico inèdit, música de don L. de Inchausti y lletra de D. Felip de Arrese y Beitia.

—Nosaltres estimats colegas *La Costa de Llevant* de Canet de mar y *L' Oloti* anuncian notables millors en sa publicació á contar desde l' any nou, convertintse un y altre en Revista. Felicitem á nostres companys y desitjem sigui tot en be del regionalisme.

—Lo acreditat setmanari *Lo Teatro Regional* nos ha regalat un exemplar del hermos drama de n' Conrat Roure *Clarís* que ha publicat com á folleti.

També hem rebut la *Memoria sobre la Dramática Gallega. Causas de su poco desarrollo é influencia que en el mismo puede ejercer el Regionalismo*, degut á la pluma del distingit regionalista gallego don Galo Salinas Rodriguez. Agrahim l' envio y ens n' ocuparem detingudament com se mereix.

—S' ha publicat lo cuadern número 96 de la notable Revista quinzenal *Las Misiones Catolicas* que no desmereix en res de las anteriors tant per la varietat y lo escullit de son text com per sos grabats.

—J. LLINÁS Y C. a—BANQUERS.—Ciutadans, 16.—Compran ab benefici cupons d' Exterior, Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Bolsa. Obran compte, corrents ab interès.

—CAXA D' ESTALVIS DE GERONA.—Ciutadans 16, y Llebre, 2.—Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes.—Id. al 3'50 per 100 desde 1 pesseta.—S' admeten los dilluns, dijous y dissaptes de 9 á 1 y ts diumenges de 10 á 12.

Pera les devolucions los mateixos dies y hores.—Se proporcionan gratis prospectes pera l' altres detalls.

CENTRE CATALANISTA DE GERONA
Y SA COMARCA

AVIS ALS SOCIS

No haventse reunit diumenge passat uúmero suficient de socis pera celebrar Junta General, aquesta adrà lloch avuy diumenge, á las cinch de la tarde, de conformitat á lo que disponen los Estatuts.

Gerona 27 de Dezembre de 1896.—P. A. de la D.—Lo Secretari, Joan Viñas.

VARIETATS

CARTA DESCLOSA

Al Ret. D. Norbert Font y Sagüé

Molt senyor meu y amich; he llegit ab interés l' article de Vosté sobre *Antiques divisions de Catalunya*, en quin final dona compte d' algunes cartes geogràfiques en les quies se pot veure la divisió del Principat en Vegueries y sotsvegueries.

Com sia que en la llista de Vosté no hi vé compresa la que possehexo, per haverme obsequiat ab ella fa ja bastants mesos lo distingit advocat geroní don Narcís Heras de Puig, qual me fa suposar que no la coneix; passo á descriure per lo que puga interessar á Vosté y á tots aquells que aquest genre d'estudis se dedicen.

La carta geogràfica aludida té 450 ml. d' alt per 565 d' ample y porta per títol: LA PRINCIPAUTÉ DE CATALOGNE AVEC LES COMTEZ DE ROUSSILLON ET DE CERDAGNE, DIVISÉE EN NELLE ET NOUVRILLE, ET EN VEGUERIES | PAR LE SR. CANEL, GEOGRAPHE, NOUVELLEMENT CORRIGÉE ET AUGMENTÉE SUR DIVERS MEMOIRES, PAR LE SIEUR TILLEMONT. | DEDICÉE A MGR. LE MAL. DUC DE NOAILLES, PAIR DE FRANCE, CHEVALIER DES ORDRES DU ROY, GÉNÉRAL DES ARMÉS DE SA MAIRÉTÉ EN CATALOGNE, ETC. CAPITAIN DE LA PREMIÈRE COMPAGNIE DES GUERDES DU CORPS, GOUVERNEUR DES COMTEZ ET VEGUERIES DE ROUSSILLON, CONFLENT, CERDAGNE ET PAYS ADIACENTS, ETC.

Sota d'un espay voltat per dos branques y per una cinta surmontat per un escut heràldich, en lo quin se conté la explicació dels signes y lletres usats en la carta, se llegeix: «A Paris | Chez le Sr. Julien a l' Hotel | de Soubise | Avec Privilege du Roy.»

No porta data: pero, ab les indicacions que s' desprenden del títol, se veu qu' ha de correspondre al temps que va del 1689 al 1695, en que lo Duch de Noailles manà les tropes franceses d' operacions á Catalunya, ó als anys 1705 á 1707, en que un Mariscal de França del mateix nom operà també en la nostra terra.

La divisió de regnes hi està marcada per una línia formada de petites ratlles y, además, tot lo contorn de Catalunya està senyalat per una ratlla vermella y per una ratlla verda lo contorn de la part que comprén dels regnes d'Aragó y de València.

Es de notar que dona á França, además del Rosselló, Conflent y part de la Cerdanya, tota la vall d' Andorra, qu' enclou en lo *Gouvernement de Foix*, la vall superior del Noguera Pallaresa y tota la vall d'Aran, qu' enclou en lo *Gouvernement de Gascogne*.

La divisió de Catalunya en Vella y Nova, la senyala per medi d'una doble ratlla de punts, y la divisió en Vegueries, per una ratlla senzilla de punts y, además, per una ratlla vermella més prima que la que demarca l' Principat. La divisió en sotsvegueries no hi està indicada.

La Vella Catalunya conté les Vegueries següents: Puigcerdá, Manresa, Barcelona, Vich, Campredón y Gerona. Y la Nova Catalunya, aquestes: Lleida, Balaguer, Tortosa, Tarragona, Montblanch, Tárrega, Agramunt, Cervera y Vilafanca del Panadés.

En la Catalunya francesa se marcan les vegueries de Perpiñá y de Vilafanca de Conflent.

Total diset vegueries. També se senyalan en dita carta, encara que sense indicar ses afrontacions, algunes antigues divisions naturals é històriques. Son aquestes, en la Catalunya francesa, además de les Valls d'Aran y d' Andorra de que ja hem parlat, lo *Pays de Donmesan*, lo *Capçir*, lo *Conflent*, lo *Valespir* y l' *Comtat de Rosselló*; y, en la Catalunya nostre, lo *Comtat de Cerdanya* (al qual fà compendre lo territori de La Seu d' Urgell y de Castellbò), L' Ampurdà, La Selva, La Vall d' Aro, lo *Valles* y les *Cotes de Garraf*.

Y, à propòsit de denominacions històriques, una circumscripció hem notat en aquesta carta que no sabem s' observi en cap més, y es: que en la mar y davant d' Empuries, que situa bé, hi senyala tres illes ó roques ab les denominacions d'*Uduagrus*, *Foniliaria*, *Savartus*.

D' aquestes illes nos ocuparem fa anys en *La Renaixensa*, indicant qu' estaven situades en l' estany de Castelló y no en la mar. De tots modos, ahont les sitúa la carta no hi han sigut may. Aquest detall, y lo marcar á Palamós lo *Lunar*. (um) *Prom.* (ontorium), nos fa creure que l' autor havia estudiad á n' En Marca.

Aquí donarla per acabada aquesta carta; pero, ja qu' hem parlat d' Empuries y del Duch de Noailles, permétim que, com a dato curiós, consigni en ella que aquest senyor empleava l' soldats no soizament en la guerra, sino també en buscar antiguitats en les ruïnes d' Empuries. Axis ho justifica la següent lletra que copia don Pere Costa, autor d' un *Nobiliario Catalan* (manuscrit de la propietat del malagueñat don Manel de Bofarull), al parlar d' un escut heràldich trobat á Empuries (tom. I, pl. 62).

«Estas armas son de Empuries, las cuales me embriaron de Perpiñán con la relación siguiente:

Aquestas armas trobaren uns Soldats Francesos, del Regiment de Noalles, que per orde del Sr. Duch de Noalles buscaren monedes antigues entre los enderrochs de Empuries las quals viu jo en la casa del dit senyor Duch, que lo sinyor Godart sou major dom me feu honor de me las enseñar, y deixar sou puntuall diseñy, la copia li remeto en propria figura,

dites armas son de Pedra blanca la qual te de alt tres peus y 5 polsos, y d' ample dos peus, y axi mateix de espesitat ó dobraria. No li puch dir mes en cosas de antigalles, sols que aixa fou trobada en lo añ 1706.—Son servidor de Cor, Tour».

De Vosté amich y servidor,

JOAQUIM BOTET y SISÓ.

Gerona 16 de Dezembre de l' any 1896

SECCIÓN LITERARIA

NADALA

Sola, la esperansa al cor y la confiança en Deu, fa moltes nits que la pobre mare no s' ha mogut del costat del bressol.

Lo silenci de la cambra, en aquella freda nit, sols l' interrompen les oracions de la mare y l' balanç del bressol, que ab son moviment acompanyat sembla marcar los moments de vida que al tendre infantó encara li restan.

Afora, barrejat ab los xiulets de la tramontana, se sent remor de veus llunyanes que ab cansons alegres celebren lo Nacimiento del Senyor.

Al sentirles, lo rostre de la desolada mare sembla animarse y acuden á sà memoria recorts de dies felicissos que per'ella mai més tornaran. Recorda que també l' havia celebrada aquella nit ab convits y festes, voltada de goig y de riqueses y rodejada de persones que exteriorment li demostravan carinyo, pero que en son interior envejavan la seva felicitat; d' aquells amichs que tant s'interessavan per ella quan era rica y que al present nefugian perque era pobre, sense que cap d' ells s' hagués ofert á aliviar en lo més mínim la seva miseria; ells que n' havian sigut la causa allunyant de son costat á son espós, avans tant enamorat, y portantlo á jochs y xefles ahont s' havia escorregut la seva fortuna. Si Deu al menys li conservava la vida d' aquell angelet, d' aquell trosset de ses entranyes, únic consol de sa soletat y de ses penes! Que agrahida n' hi estaría! Y ¿perquè Deu no li havia de concedir aquesta gracia? N' hi havia sigut sempre bona? Havia deixat mai d' encomanarsi? Y grosses llàgrimes rodolavan de sos ulls, mentren son fillet ajagut en lo bressol semblava adormirse, contribuïnt aquell son á aumentarli les esperances y fentli brollar dels llabis una pregaria á la Verge dels Desemparats.

Al remor d' aquella pregaria lo nin se desperta y de sa boqueta hermosa gemechs y crits de dolor s' escapan: la mare ab paraules dolses procura aconsolarlo y arrodiantse vora l' bressol amorosament lo gronxa y ab veu commosa li canta tendres cançonetes. S' adorm lo nin altre vegada y la mare no para de bressolar: acosta l' llabis al front de l' infantó y la fredor que hi troba li gela les sanchs y fa brollar de sos ulls una mar de llàgrimes. Tinch fret! mormola l' nin ab veu tot just perceptible y la afigida mare gira l' ills á son voltant y no hi ha res pera abrigarlo. Lo pren en sos brassos y l' estreny á son pit pera escalfarlo y ab son alé calent mira d' apartar de ses galtones lo fret de la mort. Pero, tot es inútil: la vida se li estingeix per instants y de cop gira l' ills en blanch, un moviment convulsiu recorre tot son ser y sa boqueta se misig obra. Fill meu! exclama la mare ab un crit esglayador, omplintli la carona de petons y llàgrimes, fixa en la cambra sos ulls esperverats, la soletat l' espanta, estreny la criatura contra son pit, proba de fugir, pero á son voltant tot balla, les cames li tremolen y cau á terra sense sentits.

En aquell moment s' obra la porta, se senten paraules y renechs y entra un home fent tentines que s' dexa caure com un soch sobre les pots del llit.

Pels carrers de la ciutat tot es bullici y alegria, se senten arréu castanyoles y guitarres y omplen l' espay belles cansons de Nadal.

FREDERIC GIRCQS

ILUSIONS Y DESENGANYS

Al fill meu del meu cor

Oh, vida meva! Volgut fill meu!...
¿Per qué m' demanas ab tan ardor
que un vers te fassi per' mor de Deu,
que un vers te fassi ple de dolsor?...

¿No consideras que l' pes dels anys
trenca ma lira y ofega l' sons?...
¿Que vols que cantin mos desenganyas
que grat ho trobin tas illusions?...

Darrera l' ills nuvols d' un cel d' hivern
tu ja hi contemplas, ab afany viu,
brodat d' estrelles lo manto etern
ab que s' enjoyan las nits d' estiu.

Y jo, ma vida, mirant lo sol,
fins quan més crema me sento inquiet.
A la edat meva, fins en Juliol
ja un hom tremola per por del fret.

Culls una rosa, y ab l' illusió
que als joves cega com daurat fum,
cóm te cautiva son rich coló!...
cóm t' ubriaga son dols perfum!

Y jo, mirante, no penso més
que en que una punxa se t' pot clavar;
tú sola contemplas son coló encés;
jo... sola la espina que t' pot punxar!

Tú, en una guerra tan sols hi veus
per entre l' ills nuvols de fum, lo llor,
la gloria ansiosa y l' ills richs trofeus
que la victoria dona al més fort.

Y jo, entristintme, mentres retruny
lo canó bélich que engendra l' llam,
planyo als que cauen, veient al lluny
á la miseria... la mort... la fam!

Tú, de la soca del roure vell
que ab sa capsada detura l' sol,
vas demanarme per ton fill bell,
destralejarlo per fé un bressol.

Y jo, ma vida, t' ho vaig privar,
y may fins are t' he dit per què;
si, plansó encara, jo l' vaig plantar...
Féumen la caixa quan moriré!

Oh, vida meva!... Fill meu del cor!...
Si tú en mos versos vols trobar mel
cerca l' ills que feya quan no era mort
aquest cor que are sols mira al cel.

Cerca l' ills que feya quan, sent com tú,
per la esperança sempre alentat,
en l' amor creya, foll com ningú,
y no dubtava de la amistat.

Quan de la gloria lo resplandor
cegaba encare mos tendres ulls;
cerca l' ills que feya quan ab amor
de nostra historia llegia l' ills fulls.

Mes, ay!... Com fugen los oronells
quan las neus copan los alts turons,
quan s' embanquien los meus cabells
també fugiren mas illusions.

Y des llavoras, á tot clam d'ú,
tot me son dubtes, volgut fill meu,
dubto dels homes... dubto de tu!...
y en res puch creure. Sols crech en Deu!

La vritat sola que al cor dels bons
la Fé hi arrela y l' curs dels anys!
Mes, ¿com entendre pots mos afanys,
si á tú t' fan viure les illusions
y á ne mi m' matan los desenganyos?

RAMON SURIÑÀCH BAELL

SECCIO RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diumenge, 27.—S. Juan ap. y evang.
Dilluns, 28.—Los Sants Ignoscents mrs.
Dimarts, 29.—S. Tomás arb.
Dimecres, 30.—Sta. Àzisia mr.
Dijous, 31.—S. Silvestre p.
Divendres, 1.—La Circumcisio del Senyor.
Disaptes, 2.—S. Siridió.

QUARANTA HORES.

Avui se troben en la Iglesia del Seminrio Tridentino.

SECCIO COMERCIAL.

Mercat de Gerona del dia 26 de Dezembre

Especies.	Mesures.	Pesetas
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	18'50
Mestall.	»	15'50
Ordi.	»	9'00
Segol.	»	13'00
Civada.	»	8'50
Besses.	»	15'00
Mill.	»	10'50
Panis.	»	9'50
Blat de moro	»	10'00
Llobins.	»	9'00
Fabes.	»	13'00
Fabó.	»	14'00
Fassols.	»	22'00
Monjetes.	»	21'50
Ous.	Dotzena.	1'30

COTISACIÓ Y CAMBIS

DIA 19 DE DEZEMBRE DE 1896

EFFECTES PÚBLICS

Exterior.—(fi de mes)..	80'00
Id. (fi de proxim).	74'17
Interior.—(fi de mes)..	68'60
Id. (fi de proxim).	62'60
Amortisable.	60'00
Billets hipotecaris.—Illa de Cuba.—Emisió 1886.	88'00
	1890.
	73'65

—ACCIONS—

Banch Hispano Colonial.	68'00

<tbl_r cells="2

SECCIO D' ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona

	Mati	Tarde
Corréu.	6'48	
Cárrega.	10'37	
Omnibus.	3	
Ràpit.	5'99	

Los trens correus y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega de 3.ª y el ràpit de 1.ª y 2.^a

De Gerona á Port-Bou

	Mati	Td e
Omnibus.	8'39	
Cárrega.	12'43	
Mixte.	5'40	
Correu	7'35	

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª el de cárrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el correu de 1.ª y 2.^a

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu

	Mati	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	11'44	
Mixte.	3'22	
Correu.	5'35	

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

De San Feliu á Gerona

	Mati	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Correu.	12'44	
Mixte..	2'50	
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'40	

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer

	Mati	Tarde
Núm. 2.	9'10	
Núm. 4.	3	
Núm. 6.	6	

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.ª y 3.ª classes

ORDINACIÓNS

Pera Banyolas á las 9 y 11 matí (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)

Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)

Pera Olot á las 11 matí (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)

Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)

Pera Anglés, La Sellera y Amer á las 10 matí (correu) Hostal de Miquel Boix. (Plassa del Gra)

Pera Salt tot lo matí fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

Fill de Francisco Vilardell y Comp.^a

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS.

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan les moltas á preus sumament mòdichs.

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

DEL CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA

Redacció y Administració. Cort-Real, núm. 7, 1.er

PREUS DE SUSCRIPCIO

Gerona. 1 pesseta trimestre

Fora. 1'25 id. id.

Estranger. 1'50 pessetas trimestre

Un número sol. 0'10 id.

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyia general de segurs sobre la vida estableta á Barc

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capital suscrits fins al 31 Dezembre 1893 87.049.791'98
Actiu en idem. 15.337.928'87
Sinistres pagats fins á idem. 32.823.16'69
Reserves ó fondos de segur á idem. 4.478.675'62

Les principals classes de segur son:
Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat

la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Mixto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat ó, immediatament d'ocorrer la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s'abla lo pago de les primes.

Aquests segurs participan en un 50 per 100 dels beneficis de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLOSSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobreviven

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Bentes Vitalicies.

Delegat General á n^a aquesta província:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Ayqua Minòxima vegetal pera tenir lo cabell. No te val en lo mòn, perquè á més de sos efectes marevollosos, taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombros y sorprend específich, se ven en d' perruquería.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell y 'l cap blanch te desfigura, t' he de dar un bon concell: si 't vols tenir be 'l cabell fesho ab aquesta tintura.

TINTURA ABISSINIA INSTANTANE

LA PREVISIÓ ESPANYOLA

Companyia de segurs contra incendis á prima fixa

Fundada l' any 1883

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plassa de Bell-lloch, 4, 1.er Gerona

Sub-director Regional: D ANGEL TREMOLSY PELL

Sinestres pagats: Rs. 3.524.286'92

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n. 1.—botig

Establiment tipogràfic de Manel Llach,

Ferreria Vella, 5.—Gerona

